

Jean Monnet Chair

EU Institutions, Rights and Judicial Integration

Factsheets and readings

Δρ. Έλενα Βασιλείου Λευκαρίτη, Επίκουρη Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
LLB (KCL), MSC (LSE), PhD (Kent)

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

**Η ΑΡΧΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ**

ΚΙΝΗΤΡΑ, ΠΟΡΕΙΑ, ΦΙΛΟΔΟΞΙΕΣ & ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΔΡ. ΕΛΕΝΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΛΕΥΚΑΡΙΤΗ

ΠΛΑΝΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

Εισαγωγή

- Ιστορική Αναδρομή της καθιέρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)
- Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ
- Είδη νομοθεσίας της ΕΕ
- Άμεση και έμμεση εφαρμογή της Πρωτογενούς και Δευτερογενούς Νομοθεσίας της ΕΕ
- Νομική Υπεροχή της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας

Κύριο Μέρος

- Πρωτογενής και Δευτερογενής Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για την Ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων
- Επεξήγηση των διαφόρων μορφών διακρίσεων (άμεσες, έμμεσες, παρενόχληση κτλ)
- Το βάρος της απόδειξης
- Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων
- Διάφορα θέματα και πιθανά προβλήματα

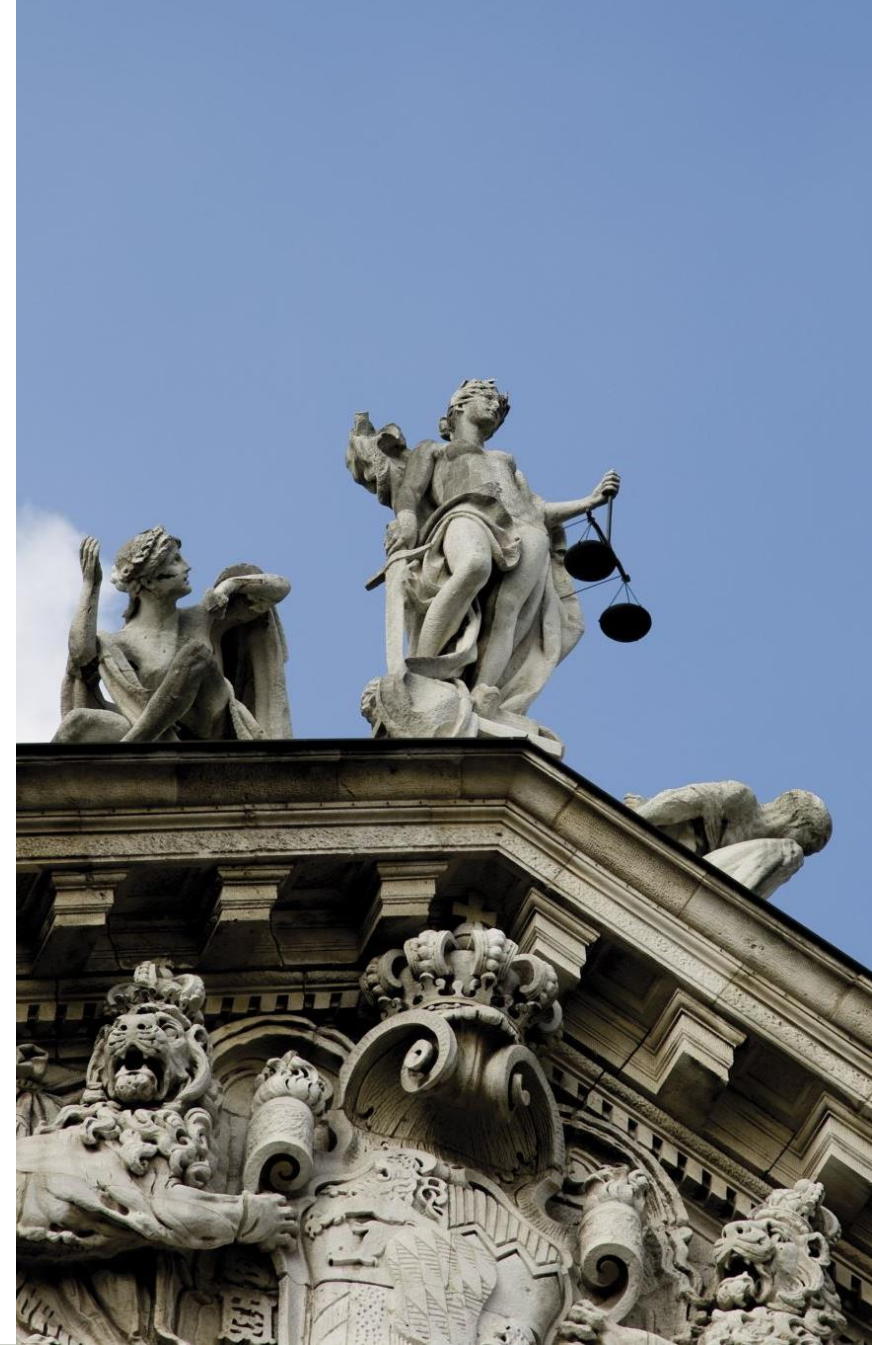
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ, ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ & ΕΙΔΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Τα Προκαταρκτικά Βήματα

- **Τέλη του 17^{ου} αιώνα** - πρώτες αναφορές στην ιδέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον Άγγλο Ουίλλιαμ Πένν, ο οποίος μιλούσε για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- **1945** - Ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών
- **1948** - Organisation for European Economic Co-operation (ΟΕΕC): δημιουργήθηκε για να διαχειριστεί την οικονομική βοήθεια που παρείχε η Αμερική στην Ευρώπη μετά την λήξη του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου.
- **1948** - North Atlantic Treaty Organisation (NATO)
- **1949** - Statute on the Council of Europe - δημιούργησε την Επιτροπή Υπουργών (Committee of Ministers) και την Κοινοβουλευτική Συνέλευση (Parliamentary Assembly)
- **Δεκαετία του 1950** - Ευρωπαϊκή Κοινότητα - Δημιουργία τριών Κοινοτήτων
- **1950** - Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (European Convention on Human Rights, ECHR) - υπογράφηκε το 1950 και τέθηκε σε ισχύ το 1953

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1951 **European Coal and Steel Community (ECSC)** (έληξε το 2002)- Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο. Δημιούργησε κοινή αγορά για το κάρβουνο και το ατσάλι. (Δημιούργησε το High Authority, τη Συνέλευση Αντιπροσώπων, το Συμβούλιο και το Court of Justice)

1954 **Western European Union** - συνεργασία στον τομέα της άμυνας, σε συνδιασμό με το NATO

1957 Υπογράφηκε η **Συνθήκη της Ρώμης** από Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Ιταλία και Λουξεμβούργο (τέθηκε σε ισχύ το 1958) καθόρισε το **European Economic Community (EEC)** και το **Atomic Energy Community (Euratom)** και για πρώτη φορά δημιουργήθηκε η ελεύθερη αγορά (Προϊόντων, εργατών, κεφαλαίου και υπηρεσιών)

Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία έγιναν μέλη το **1973**, η Ελλάδα το **1981** και η Πορτογαλία και η Ισπανία το **1986**.

1986 **Single European Act**

1. Άλλαξε και ενδυνάμωσε την νομοθετική διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δίνοντας περισσότερη δύναμη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
2. Δώθηκε ευρεία εξουσία στην ΕΕ να εφαρμόζει νομοθεσίες σε σχέση με την θετική ολοκλήρωση και εναρμόνηση της κοινής αγοράς.
3. δημιούργησε το Court of First Instance για να βοηθήσει στο έργο του Court of Justice.
4. προέβλεπε ότι η Κοινότητα θα έπρεπε να εγκρίνει μέτρα για την σταδιακή θέσπιση της κοινής αγοράς, η οποία θα έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι τον Δεκέμβριο του 1992.

Το **1992** υπογράφηκε η Συνθήκη του Μάστριχτ, η οποία δημιούργησε την Συνθήκη της ΕΕ (ΣΕΕ) που τέθηκε σε ισχύ το **1993**.

Δημιούργησε το σύστημα των τριών πυλώνων

1. Οι κοινότητες
2. Η εξωτερική πολιτική και η πολιτική άμυνας και ασφάλειας,
3. Πολιτική δικαιοσύνης και εσωτερικών (συνεργασία για την επίλυση εγκλημάτων και η ίδρυση της Εύροπολ, της Ευρωπαϊκής Αστυνομίας).

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1995: η Αυστρία, η Σουηδία και η Φινλανδία έγιναν μέλη

1997: υπογράφηκε η **Συνθήκη του Άμστερνταμ**, η οποία τέθηκε σε ισχύ το **1999** - ενδυνάμωσε τις αρχές της κοινής αγοράς και μετονόμασε τον τρίτο πυλώνα σε «Αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικά θέματα»

2000: επικυρώθηκε ο **Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ**, του οποίου η ισχύς ξεκίνησε το **2007**

Η **Συνθήκη της Νίκαιας** τέθηκε σε ισχύ το **2003** - έκανε θεσμικές αλλαγές, ιδίως στην δομή των διαφόρων ιδρυμάτων της ΕΕ για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στην σημαντική διεύρυνση της ΕΕ.

2004: προστέθηκαν 10 κράτη μέλη στην ΕΕ, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, άλλα 2 το **2007** και ένα το **2013**, κάνοντας τα κράτη μέλη 28.

2007: υπογράφηκε η **Συνθήκη της Λισσαβώνας**, η οποία κατέληξε στην **Συνθήκη Λειτουργίας της ΕΕ** και αντιτατέστησε την λέξη «κοινότητα» με την λέξη «ένωση» και άλλαξε την αρχιτεκτονική της ΕΕ (κατάργησε το σύστημα των τριών πυλώνων και την χώρισε σε επτά μέρη). Τέθηκε σε ισχύ το **2009**.

2020: Brexit

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ο Καθορισμός των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγινε από τις ιδρυτικές συνθήκες της, συγκεκριμένα της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1957) και την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (1992). Η Συνθήκη της Λισσαβώνας (2007) τροποποίησε και πρόσθεσε κάποιες από τις αρμοδιότητές τους.

Είναι ένα δυναμικό σύστημα που εξελίσσεται διαρκώς.

Υπάρχουν 7 βασικά θεσμικά όργανα και πολλοί άλλοι οργανισμοί, διασκορπισμένοι σε ολόκληρη την ΕΕ, οι οποίοι τα βοηθούν στην εκτέλεση του έργου τους.

Το έργο των θεσμικών οργάνων έχει ευρύ φάσμα που καλύπτει από την ανάπτυξη πολιτικής που θα ακολουθήσει η ΕΕ και τη δημιουργία νομοθεσίας μέχρι την εφαρμογή τους και την εκτέλεση διαφόρων προγραμμάτων με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, σε τομείς όπως η υγεία και το περιβάλλον.

Περίπου 60 000 υπαλλήλοι

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ
ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ
ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Βρυξέλλες/ Στρασβούργο/
Λουξεμβούργο)

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Βρυξέλλες)

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βρυξέλλες/
Λουξεμβούργο)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Διοίκηση Βρυξέλλες/
Λουξεμβούργο, αντιπροσωπείες σε όλη την ΕΕ)

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Λουξεμβούργο)

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Φρανκφούρτη)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (Λουξεμβούργο)

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

- Τα μέλη του εκλέγονται απευθείας από τους Ευρωπαίους πολίτες για 5 χρόνια
- Ο πρόεδρος του, και οι 14 αντιπρόεδροι της, εκλέγονται από τα ίδια τα μέλη της για 2.5 χρόνια.
- Εξασκεί σημαντικές εξουσίες σε σχέση με τις νομοθετικές ενέργειες της ΕΕ, τον προϋπολογισμό και την εποπτεία της εφαρμογής των διαφόρων νομοθεσιών και κανόνων.
- Νομοθετικά, από κοινού με το Συμβούλιο της ΕΕ, εγκρίνει (ή όχι) τα νομοσχέδια που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως και τον προϋπολογισμό της ΕΕ.
- Το Συμβούλιο προτείνει στο Ευρωκοινοβούλιο τον υποψήφιο πρόεδρο της επιτροπής και το Ευρωκοινοβούλιο ψηφίζει υπέρ ή κατά του διορισμού του.
- Εποπτεύει τις δραστηριότητες των άλλων θεσμικών οργάνων, και κυρίως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω συστάσεων εξεταστικών επιτροπών.
- Ακούει επίσης παράπονα απευθείας από τους Ευρωπαίους πολίτες μέσω του επιτρόπου διοικήσεως της (Ombudsman), ο οποίος διεξάγει έρευνα για το εν λόγω παράπονο και πληροφορεί το Ευρωκοινοβούλιο, τα σχετικά θεσμικά όργανα και τον παραπονούμενο για τα ευρήματά και τις εισηγήσεις του.

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

- Αποτελείται από τους κρατικούς ηγέτες της κάθε χώρας μέλους (προέδρους, πρωθυπουργούς)
- Καθορίζει την γενική πολιτική κατεύθυνση της ΕΕ αν και δεν εκδίδει το ίδιο νομοθετικές πράξεις (εκτός από πιθανές τροποποιήσεις της Συνθήκης της ΕΕ). Θέτει δηλαδή τις παραμέτρους μέσα στις οποίες λειτουργούν όλα τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της ΕΕ.
- Επηρεάζει σημαντικά την ατζέντα της ΕΕ, αλλαγές στην δομή των θεσμικών οργάνων, την νομοθετική οικονομική και συνταγματική κατεύθυνση και πολιτική της ΕΕ, την εξωτερική πολιτική και αποφασίζει για την είσοδο νέων μελών στην ΕΕ.
- Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται κάθε 2.5 χρόνια και μπορεί να επανεκλεγεί μία φορά.

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Αποτελείται από υπουργούς της κάθε χώρας της ΕΕ. Ανάλογα με το θέμα της συνάντησης, παρευρίσκονται οι αρμόδιοι υπουργοί.
- Αντιπροσωπεύει τα βασικά συμφέροντα της κάθε χώρας μέλους και συχνά έρχεται σε αντιπαράθεση με την Επιτροπή.
- Έχει νομοθετικές αρμοδιότητες (οι συναντήσεις των οποίων γίνονται δημόσια) και μη νομοθετικές αρμοδιότητες.
- Το Συμβούλιο πρέπει να εγκρίνει όλες τις νομοθετικές πρωτοβουλίες της Επιτροπής πριν προχωρήσουν για να γίνουν νομοθεσίες.
- Μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να μελετήσει και να προχωρήσει σε νομοθετικές εισηγήσεις για κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα.
- Έχει σημαντικό ρόλο στην σύνταξη του προϋπολογισμού της ΕΕ και στην σύναψη συμφωνιών με χώρες εκτός της ΕΕ.
- Παίρνει αποφάσεις για την εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας της ΕΕ εν όψη των κατευθυντήριων γραμμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Είναι το κύριο εκτελεστικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ο πρόεδρος: το Συμβούλιο υποβάλλει ένα υποψήφιο πρόεδρο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Κοινοβούλιο ψηφίζει με πλειοψηφία κατά πόσο να τον δεχτεί ή όχι.
- Τα κράτη μέλη εισηγούνται πιθανά μέλη της Επιτροπής. Το Συμβούλιο και ο πρόεδρος της Επιτροπής επιλέγουν τα μέλη ανάμεσα από τις εισηγήσεις.
- Έχει νομοθετική πρωτοβουλία (Άρθρο 17.2), καθορίζει την ετήσια νομοθετική ατζέντα, ορίζει την γενική πολιτική και στρατηγική, εποπτεύει την εφαρμογή των διάφορων προγραμμάτων και νομοθεσιών, έχει σημαντικό ρόλο στον προϋπολογισμό και τις δαπάνες, καθορίζει και διεξάγει τις σχέσεις της ΕΕ με το εξωτερικό (π.χ. εμπορικές σχέσεις), ασκεί αγωγές ενάντια στα κράτη μέλη σε περίπτωση που δεν τηρούν τις ευρωπαϊκές νομοθεσίες κατόπι διεξαγωγής διαπραγματεύσεων.

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χωρίζεται στο Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο

Το Δικαστήριο

- Υπάρχει ένας δικαστής από κάθε χώρα μέλος της ΕΕ και διορίζονται κατόπι κοινής συναινέσεως των κυβερνήσεων της κάθε χώρας για έξι χρόνια (μπορεί κάποιος να επαναδιοριστεί). Διορίζονται επίσης 11 εισαγγελείς.
- Ακούει αιτήματα από εθνικά δικαστήρια όσο αφορά απορίες σε σχέση με την ερμηνεία Ευρωπαϊκών νομοθεσιών και εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις.
- Επίσης ακούει κάποιες προσφυγές ακύρωσης και κάποιες εφέσεις
- Συνήθως συνεδριάζει με 3 ή 5 δικαστές, εκτός όταν πρόκειται για κάποια πολύ σημαντική υπόθεση όπου συνεδριάζει με 15.

Το Γενικό Δικαστήριο

- Υπάρχει τουλάχιστον ένας δικαστής από την κάθε χώρα μέλος, μπορεί και περισσότεροι (σε αντίθεση με το Δικαστήριο όπου υπάρχει ένας). Πρόσφατα αυξήθηκε ο αριθμός δικαστών σε 54 οπότε έγιναν 2 από κάθε χώρα μέλος. Δεν έχει εισαγγελείς αλλά οι δικαστές κάποιες φορές καλούνται να τελέσουν καθήκοντα εισαγγελέα. Οι δικαστές διορίζονται κατόπι κοινής συναινέσεως των κυβερνήσεων της κάθε χώρας για έξι χρόνια (ανανεώσιμη θητεία)
- Ακούει όλες τις προσφυγές ακύρωσης οι οποίες ασκούνται απευθείας από ιδιώτες, εταιρίες και κάποιες φορές κράτη μέλη
- Υπάρχει πιθανότητα έφεσης από τις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου στο Δικαστήριο εντός 2 μηνών
- Συνήθως συνεδριάζει με 1, 3 ή 5 δικαστές. Σε πολύ σημαντικές ή περίπλοκες υποθέσεις συνεδριάζει με 15.

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

- Διατηρεί τις τιμές στην ευρωζώνη όσο το δυνατό πιο σταθερές
- Στηρίζει τις διάφορες πολιτικές που έχουν να κάνουν με την οικονομία της ΕΕ
- Είναι υπεύθυνη για την νομισματική και συναλλαγματική πολιτική της ΕΕ
- Προωθεί την λογοδοσία και την διαφάνεια σε αυτά τα θέματα
- Υπερασπίζεται τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαίων πολιτών
- Εποπτεύει πως η καταχώριση, συγκέντρωση και διάθεση των κονδυλιών της ΕΕ γίνονται με βάση τους κανόνες.

ΕΙΔΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

- **Άρθρα** των Συνθηκών της ΕΕ και του Χάρτη των Θεμελιωδών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της ΕΕ.
- **Κανονισμοί** (Regulations) είναι δεσμευτικοί για όλα τα κράτη μέλη και εφαρμόζονται απευθείας.
- **Οδηγίες (Directives)** ορίζουν το αποτέλεσμα, τον στόχο, αλλά τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθεί ο στόχος εναπόκεινται στο κάθε κράτος μέλος (π.χ. μείωση πλαστικών μιας χρήσης). Απευθύνονται σε συγκεκριμένα κράτη μέλη και όχι πάντα σε όλα. Εφαρμόζονται και απευθείας, με άτομα να μπορούν να τα επικαλεστούν σε υποθέσεις ενάντια στην πολιτεία, κάνοντας την πολιτεία υπεύθυνη για να τους αποζημιώσει λόγω του ότι δεν εφάρμοσε σωστά η ικανοποιητικά την οδηγία.
- **Αποφάσεις (decisions)** οι αποφάσεις συνήθως απευθύνονται σε συγκεκριμένους παραλήπτες (π.χ κράτος μέλος, εταιρία κ.τ.λ.) αλλά σε κάποιες περιπτώσεις είναι και γενικές. Είναι δεσμευτικές για αυτούς στους οποίους απευθύνονται. Συνήθως αφορούν κάτι συγκεκριμένο (π.χ. η απόφαση που επέτρεπε στην Κροατία να υιοθετήσει το ευρώ την 1^η Ιανουαρίου 2023).
- **Συμφωνίες μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ (Inter-institutional agreements)** συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου π.χ. για τον προϋπολογισμό, δικαιώματα συμμετοχής κ.τ.λ.
- **Συστάσεις (Recommendations)** η έκφραση της άποψης των θεσμικών οργάνων και η σύσταση τους για πορεία δράσης, χωρίς όμως να επιβάλλουν νομικές υποχρεώσεις, διότι οι συστάσεις δεν είναι δεσμευτικές.
- **Γνώμες (Opinions)** οι γνώμες επίσης δεν είναι δεσμευτικές και είναι η έκφραση της άποψης των θεσμικών οργάνων.
- **Γενικές Αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου**, όπως έχουν καθιερωθεί με την πάροδο του χρόνου.

ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Τι είναι η άμεση και η έμμεση εφαρμογή;

- **Άμεση Εφαρμογή:** όταν μια Ευρωπαϊκή νομοθεσία μπορεί να εφαρμοστεί στα εθνικά δικαστήρια χωρίς περαιτέρω νομοθεσίες από τις τοπικές αρχές.
- **Έμμεση εφαρμογή:**
 - όταν μια Ευρωπαϊκή νομοθεσία χρειάζεται πρώτα να υιοθετηθεί σαν τοπική νομοθεσία και μετά να είναι εφαρμόσιμη στα εθνικά δικαστήρια.
 - όταν τα εθνικά δικαστήρια (σε περίπτωση που η τοπική νομοθεσία δεν έχει θεσπίσει την Ευρωπαϊκή νομοθεσία ακόμη) ερμηνεύουν την υπάρχουσα τοπική νομοθεσία με τρόπο που να συμμορφώνεται όσο το δυνατό περισσότερο με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία.
- **Οριζόντια Ισχύ:** όταν η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία είναι εφαρμόσιμη στο εθνικό δικαστήριο από πολίτες ενάντια σε άλλους πολίτες
- **Κάθετη Ισχύ:** όταν η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία είναι εφαρμόσιμη στο εθνικό δικαστήριο από πολίτες μόνο ενάντια στο κράτος

ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Άρθρα των Συνθηκών της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Η υπόθεση *Van Gend en Loos* καθιέρωσε πως τα άρθρα της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να έχουν άμεση εφαρμογή, δηλαδή οι πολίτες, οι εταιρείες και γενικά ιδιώτες μπορούν να τα επικαλούνται απευθείας στα εθνικά δικαστήρια.
- Η υπόθεση αυτή και οι μετέπειτά της, καθιέρωσαν επίσης πως τα άρθρα αυτά για να έχουν άμεση εφαρμογή, πρέπει να είναι αρκετά σαφή, ακριβή και άνευ όρων.
- Έχουν κάθετη και οριζόντια ισχύ, κάτι που καθιερώθηκε από διάφορες υποθέσεις στο Δικαστήριο της Ευρώπης περιλαμβανομένου και της *International Transport Workers' Federation and Finnish Seamen's Union v Viking Line ABP and OU Viking Line Eesti* (2007)

ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Γενικές Αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου

- Έχουν άμεση κάθετη εφαρμογή.
- Κατόπι της υπόθεσης [Mangold](#) καθιερώθηκε πως έχουν και οριζόντια άμεση εφαρμογή.

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Έχει ξεκάθαρα άμεση κάθετη εφαρμογή.
- Διάφορες υποθέσεις ξεκαθάρισαν πως έχει και άμεση οριζόντια εφαρμογή, τουλάχιστον εάν το Άρθρο για το οποίο μιλούμε είναι σαφές, ξεκάθαρο και ακριβές. Π.χ. -[Egenberger v Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung \(2018\)](#)

ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Κανόνισμοί (Regulations)

Άρθρο 228 της Συνθήκης της ΕΕ – οι κανονισμοί είναι δεσμευτικοί εξ ολοκλήρου και ισχύουν άμεσα και οριζόντια σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ. Κατόπι διαφόρων υποθέσεων αυτή η θέση επιβεβαιώθηκε, εφόσον βεβαίως ο κανονισμός είναι αρκετά ξεκάθαρος, σαφής και ακριβής.

Αποφάσεις

Άρθρο 228 της Συνθήκης της ΕΕ – οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές εξ ολοκλήρου. Οι αποφάσεις που απευθύνονται σε συγκεκριμένα μέλη, είναι δεσμευτικές ως προς εκείνα τα μέλη και εφόσον είναι αρκετά ξεκάθαρες, σαφές και ακριβής, μπορεί να έχουν άμεση εφαρμογή. ([Case C - 18/08 Foselev Sud -Ouest SARL v Ecorad Srl \(2007\) ECR I -4473, \(19\)-\(21\)](#)). Όσον αφορά την οριζόντια εφαρμογή, το Δικαστήριο είπε πως είναι πιθανή, εφόσον όμως η απόφαση απευθύνεται σε ιδιώτες ([Case 9/70 Franz Grad v Finanzamt Traunstein \(1970\) ECR 825](#)). Εάν απευθύνεται στις χώρες μέλη όμως, το δικαστήριο αποφάσισε πως δεν έχει οριζόντια αλλά παρά μόνο κάθετη άμεση εφαρμογή ([Case C - 80/06 Carp Snc di L Moleri eV Corsi v Ecorad Srl \(2007\) ECR I 4473 \(19\)-\(21\)](#)).

ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Οδηγίες (Directives)

- Άρθρο 288 της Συνθήκης της ΕΕ – οι οδηγίες είναι δεσμευτικές ως προς το αποτέλεσμα και όχι τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθεί.
- Όταν η οδηγία είναι σαφής, ακριβής και νομικά ολοκληρωμένη μπορεί να έχει άμεση εφαρμογή.
- Η άμεση εφαρμογή όμως περιορίζεται σε κάθετη άμεση εφαρμογή και όχι οριζόντια.
- Έχουν δοθεί κάποιες μετριαστικές λύσεις σε αυτό:
 - Ο όρος «χώρα μέλος» ή «κυβερνητικός οργανισμός» έχει ερμηνευτεί με χαλαρότητα
 - Υπάρχει έμμεση εφαρμογή – δηλαδή οι τοπικές νομοθεσίες πρέπει να ερμηνεύονται από τα τοπικά δικαστήρια σε αρμονία με τις οδηγίες, όπου είναι δυνατό.
 - Σε κάποιες πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις μπορεί να υπάρξει οριζόντια άμεση εφαρμογή, όταν η μια πλευρά θα υποστεί βλάβη και η άλλη λάβει πλεονέκτημα λόγω της μη εφαρμογής της οδηγίας και όταν η λύση έχει να κάνει μόνο με αναίρεση κάποιου τοπικού κανόνα (όχι όμως αποζημιώσεις).
 - Η εφαρμογή γενικών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Κανόνων της ΕΕ, όταν στηρίζεται πάντων σε οδηγίες, μπορεί να δώσει και άμεση οριζόντια εφαρμογή σε αυτές τις οδηγίες.

ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΕΡΟΧΗ

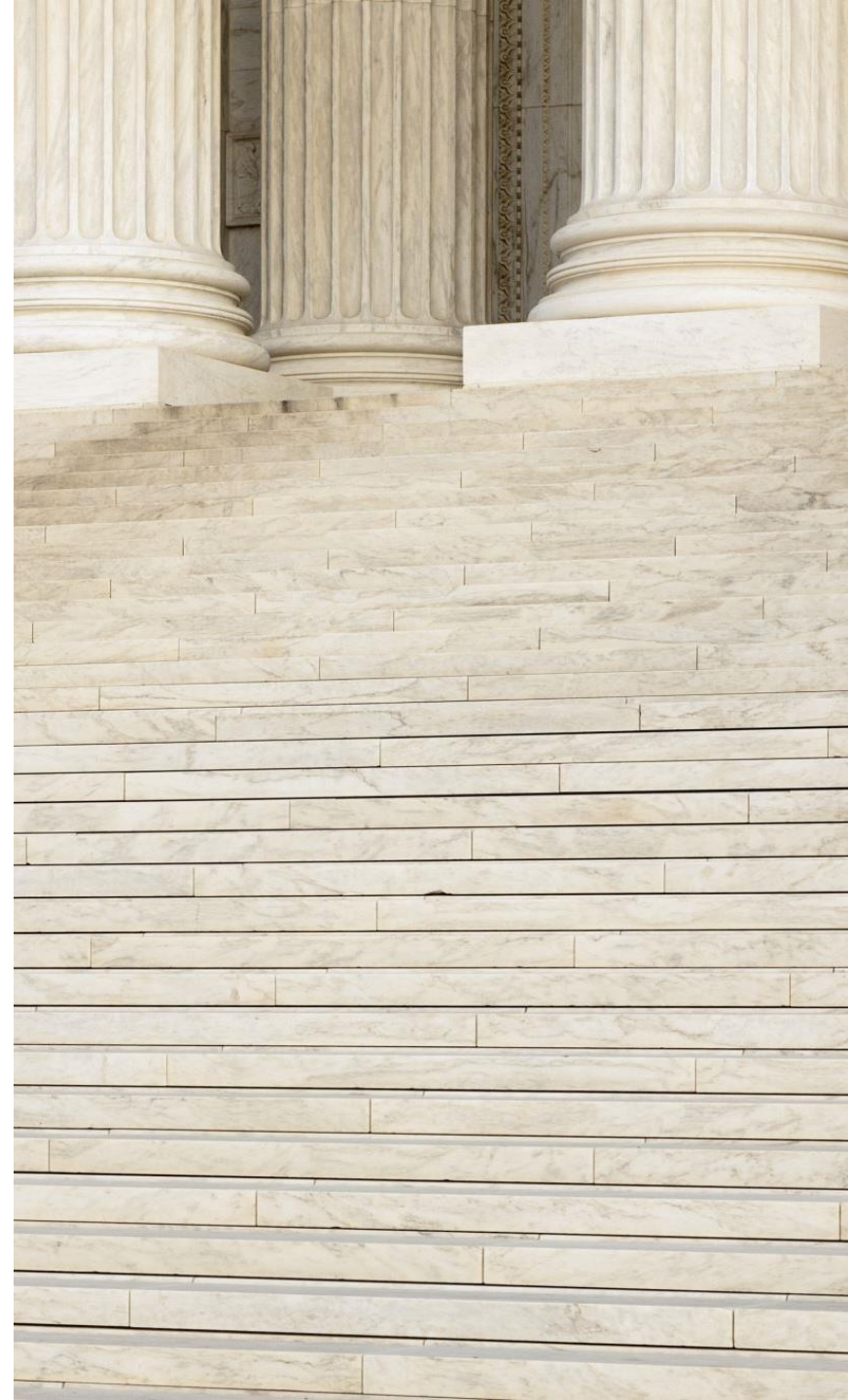
- Η ιδέα της υπεροχής του δικαίου της ΕΕ έχει αναπτυχθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Είναι αξιοσημείωτο πως δεν αναφέρεται στις Συνθήκες της ΕΕ.
- Το Δικαστήριο έκρινε πως οποιαδήποτε προσπάθεια ένωσης της Ευρωπαϊκής αγοράς θα ήταν μάταιη εάν η ευρωπαϊκή νομοθεσία που την υποστήριζε δεν είχε υπεροχή του εθνικού δικαίου της κάθε χώρας μέλους.
- Με βάση την ιδέα αυτή της υπεροχής, η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία πάντοτε υπερισχύει της εθνικής νομοθεσίας. Σε περιπτώσεις όπου υπάρχει σύγκρουση των δύο τα εθνικά δικαστήρια είναι υπόχρεα να αγνοήσουν ή ακόμα και να παραμερήσουν την εθνική νομοθεσία για χάρη της ευρωπαϊκής. Η βαθμίδα της εθνικής νομοθεσίας, κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, είναι άσχετη, μπορεί να είναι ακόμα και συνταγματική διάταξη.
- ΟΜΩΣ οι περισσότερες χώρες μέλη δεν αποδέχονται αυτή την νομική υπεροχή άνευ όρων της ευρωπαϊκής νομοθεσίας που υποστηρίζει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αν και δέχονται το επιχείρημα πως η Ευρωπαϊκή νομοθεσία πρέπει να υπερέχει έναντι της εθνικής νομοθεσίας, θεωρούν πως η υπεροχή αυτή αντλείται από το σύνταγμα της κάθε χώρας που την επιτρέπει και όχι από τις Συνθήκες της ΕΕ ή από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αυτό τους δίνει την δυνατότητα να διατηρήσουν την εξουσία συνταγματικής αναθεώρησης εάν θεωρούν πως χρειάζεται κάπου.

ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ
ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΣΑΝ ΓΕΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

- ❖ Η αρχική προέλευση της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την ισότητα μπορεί να αναχθεί στην γενική αρχή πως οι άνδρες και οι γυναίκες πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης, χωρίς διακρίσεις.
- ❖ Η αρχή αυτή αρχικά δεν είχε άμεση εφαρμογή ενάντια στις χώρες μέλη ([Defrenne III, 1978](#)).
- ❖ Αυτό άλλαξε το 2003, όπου κρίθηκε πως όλα τα μέτρα της ΕΕ, για να ισχύουν, έπρεπε να υπακούουν στην αρχή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η αρχή της ισότητας, δηλαδή, κέρδισε άμεση εφαρμογή ενάντια στην ίδια την ΕΕ. ([Case C-25/02 Rinke v A Arztekammer Hamburg \(2003\) ECR I – 8349](#))
- ❖ Η αρχή της ισότητας των φύλων επεκτάθηκε σαν ιδέα. Για παράδειγμα, στην υπόθεση [Case C – 13/94 P v S and Cornwall County Council \(1996\) ECR I- 2143](#) η αρχή εφαρμόστηκε υπέρ ενός υπαλλήλου τον οποίο απέλυσαν διότι υποβλήθηκε σε χειρουργική επέμβαση αλλαγής φύλου. Επιπλέον, μετέπειτα υποθέσεις ενδυνάμωσαν την προστασία αυτή ενάντια σε διακρίσεις κατά τρανσέξουαλ ατόμων.
- ❖ Κατόπι της [Συνθήκης του Άμστερνταμ](#), η αρχή της ισότητας επεκτάθηκε πέραν της ισότητας των φύλων και της εθνικότητας, στην ισότητα στους τομείς της θρησκείας, πίστης, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού.
- ❖ Στην υπόθεση [Mangold](#) το δικαστήριο έκρινε πως η αρχή της ισότητας είχε άμεση οριζόντια ισχύ ενάντια σε διακρίσεις λόγω ηλικίας, απόφαση την οποία επιβεβαίωσε στην υπόθεση [Kucukdeveci](#) το 2010.
- ❖ Η αρχή έχει πλέον εδραιωθεί από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

ΑΡΘΡΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Συνθήκη της ΕΕ

Άρθρο 2 ΣΕΕ

Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών

Άρθρο 3 ΣΕΕ

... Η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού...

ΑΡΘΡΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Συνθήκη Λειτουργίας της ΕΕ

Άρθρο 8 ΣΛΕΕ

Σε όλες τις δράσεις της, η Ένωση επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών

Άρθρο 10 ΣΛΕΕ

Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεών της, η Ένωση επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Άρθρο 19 ΣΛΕΕ

...το Συμβούλιο... μπορεί να αναλάβει δράση για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Άρθρο 45 ΣΛΕΕ

...Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας...

Άρθρο 157 ΣΛΕΕ

Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει την εφαρμογή της αρχής της ισότητας της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας.

ΑΡΘΡΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

- **Άρθρο 20:** Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.
- **Άρθρο 21:** Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού....απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας.
- **Άρθρο 22:** Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.
- **Άρθρο 23:** Η ισότητα γυναικών και ανδρών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές. Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου.
- **Άρθρο 24:** Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους...μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους...η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους...Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά...πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού...
- **Άρθρο 25:** Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.
- **Άρθρο 26:** Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελοούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι Οδηγίες του 2000

Οδηγία 2000/43/ΕΚ (Race Directive)

Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να θεσπισθεί πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, με στόχο να πραγματοποιηθεί στα κράτη μέλη η αρχή της ίσης μεταχείρισης.

Οδηγία 2000/78/ΕΚ (The Framework employment Directive)

Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, φύλου, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι Οδηγίες για την Ισότητα των Φύλων

Οδηγία 2006/54/ΕΚ (The Recast Equal Treatment Directive)

Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να εξασφαλισθεί η εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης. Για το σκοπό αυτό, η παρούσα οδηγία περιέχει διατάξεις για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ως προς

- α) την πρόσβαση στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εξέλιξης, και στην επαγγελματική κατάρτιση
- β) τους όρους εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αμοιβής
- γ) τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Αξιοσημείωτο πως απλά οργάνωσε και κατέγραψε τις υπάρχουσες αρχές στον τομέα αυτό και δεν πρόσθεσε κάτι καινούριο.

Οδηγία 79/7 (The Social Security Directive)

Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην προοδευτική εφαρμογή, στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και των άλλων στοιχείων κοινωνικής προστασίας που προβλέπεται στο άρθρο 3 της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, η οποία καλείται στο εξής «αρχή της ίσης μεταχειρίσεως»

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι Οδηγίες για την Ισότητα των Φύλων

Οδηγία 92/85/ΕΟΚ (The Pregnancy Directive)

Έχει ως στόχο την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στην βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων ή γαλουχουσών εργαζομένων.

Οδηγία 2004/113 (Πρόσβαση σε αγαθά και Υπηρεσίες)

Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να καθιερώσει ένα πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών, με σκοπό να εφαρμόζεται ουσιαστικά στα κράτη μέλη η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών

Οδηγία (ΕΕ) 2019/1158 (Συνδιασμός Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής)

Η παρούσα οδηγία ορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις προκειμένου να επιτευχθεί ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και την μεταχείριση στον χώρο εργασίας, μέσα από τη διευκόλυνση του συνδυασμού επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής για τους εργαζόμενους γονείς ή φροντιστές. Για τον σκοπό αυτό, η παρούσα οδηγία θεσπίζει ατομικά δικαιώματα για

α) την άδεια πατρότητας, τη γονική άδεια και την άδεια φροντίδας

β) τις ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας για τους εργαζόμενους γονείς ή τους φροντιστές

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι Οδηγίες που υποστηρίζουν την ελεύθερη διακίνηση εργασιακού προσωπικού

Οδηγία 2014/54/ΕΕ

Η παρούσα οδηγία ισχύει έναντι των πολιτών της Ένωσης που ασκούν τα ανωτέρω δικαιώματα και των μελών των οικογενειών τους («εργαζόμενοι της Ένωσης και μέλη των οικογενειών τους»). Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι...όλοι οι εργαζόμενοι της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους που θεωρούν ότι υφίστανται ή υπέστησαν αδικαιολόγητο περιορισμό του δικαιώματός τους για ελεύθερη κυκλοφορία ή εκτιμούν ότι υφίστανται ή υπέστησαν ζημία διότι παρεβιάσθη έναντι αυτών η αρχή της ίσης μεταχείρισης, θα έχουν πρόσβαση σε δικαστικές διαδικασίες (οπως αυτές που ισχύουν για τους υπήκοους της χώρας μέλους).

Οδηγία 89/48/ΕΟΚ (First mutual recognition directive)

Καθιέρωσε ένα γενικό σύστημα για την αναγνώριση των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που απονέμονται μετά την ολοκλήρωση επαγγελματικής εκπαίδευσης τουλάχιστον τριών ετών. Την ακολούθησαν διάφορες οδηγίες, οι οποίες βελτίωσαν την πρακτική αναγνώρισης αυτή.

ΕΙΔΗ
ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ
ΠΟΥ
ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΙΣ
ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Άμεσες Διακρίσεις:

Όταν ένα άτομο αντιμετωπίζεται λιγότερο ευνοϊκά από κάποιο άλλο άτομο, το οποίο βρίσκεται σε παρόμοιες συνθήκες, λόγω του φύλου του, της ηλικίας του, της εθνικότητάς του, του σεξουαλικού προσανατολισμού του, της θρησκείας/ πεποιθήσεων ή αναπηρίας.

Case C – 157/15 Achbita EU:C:2017:203 η εταιρία είχε ένα κανονισμό πως απαγορευόταν να φορά κάποιος υπάλληλός της ο,τιδήποτε που ήταν φανερό σημάδι οποιωνδήποτε πολιτικών, φιλοσοφικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε πως αυτό δεν ήταν άμεση διάκριση διότι ο κανόνας απευθυνόταν σε όλους τους υπαλλήλους, όλων των πεποιθήσεων (βρήκαν όμως έμμεση διάκριση).

2. Έμμεσες διακρίσεις:

Όταν μια φαινομενικά ουδέτερη διάταξη ή κανόνας επηρεάζει με πιο δυσμενή τρόπο κάποια άτομα από άλλα, λόγω κάποιου από τους λόγους που απαγορεύει η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία (π.χ. φύλο, εθνικότητα, θρησκεία κ.τ.λ.)

Case 96/80 Jenkins v Kingsgate (Clothing Productions) Ltd (1981) ECR 911 η εργασία μερικής απασχόλησης αμοιβόταν λιγότερο ανά ώρα από την εργασία ολικής απασχόλησης. Η ενάγοντας ισχυριζόταν πως αυτό ήταν διάκριση λόγω φύλου διότι σημαντικά μεγαλύτερος αριθμός γυναικών δούλευε με μερική απασχόληση από ότι ανδρών. Ο εργοδότης ισχυριζόταν πως το μέτρο υπήρχε για να ενθαρρύνει την εργασία ολικής απασχόλησης.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε πως δεν υπήρχε άμεση διάκριση, όμως, εάν ο ενάγοντας μπορούσε να αποδείξει πως πολύ περισσότερες γυναίκες δούλευαν με μερική απασχόληση από ότι άνδρες, τότε θα υπήρχε τεκμήριο έμμεσης διάκρισης και θα έπρεπε ο εργοδότης να αποδείξει πλέοον πως ο κανόνας δεν έκανε διακρίσεις και πως η παρουσία του ήταν δικαιολογημένη.

ΕΙΔΗ
ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ
ΠΟΥ
ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ

3. Παρενόχληση

Ανεπιθύμητη συμπεριφορά που σχετίζεται με τους απαγορευμένους λόγους διακρίσεων, η οποία στοχεύει στην προσβολή της αξιοπρέπειας του ατόμου και στην δημιουργία ενός περιβάλλοντος που είναι εκφοβιστικό, εχθρικό, επιθετικό, εξευτελιστικό, ταπεινωτικό ή προσβλητικό.

Case C – 303/06 Coleman (2008) ECR I – 5603 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε πως η απαγόρευση της παρενόχλησης περιλαμβάνει και την παρενόχληση σε σχέση με το ανάπηρο παιδί της ενάγοντα, έστω και αν η ίδια δεν είναι ανάπηρη.

4. Οδηγίες για διάρκεια

5. Λιγότερο ευνοϊκός χειρισμός γυναικών λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας.
6. Άρνηση εύλογου χειρισμού ατόμων με αναπηρίες.

ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ

Όταν ένα άτομο (π.χ. υπάλληλος) αποδείξει στο δικαστήριο κάποιο γεγονός το οποίο δείχνει πως υπάρχει άμεση ή έμμεση διάκριση με βάση ένα από τους λόγους που απαγορεύονται από την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, τότε το βάρος της απόδειξης πέφτει στον εναγόμενο, ο οποίος πρέπει να αποδείξει πως δεν υπήρχε παράβαση της αρχής της ισότητας. (Οδηγία 2006/54, άρθρο 19(1) και Οδηγία 2000/78, άρθρο 10)

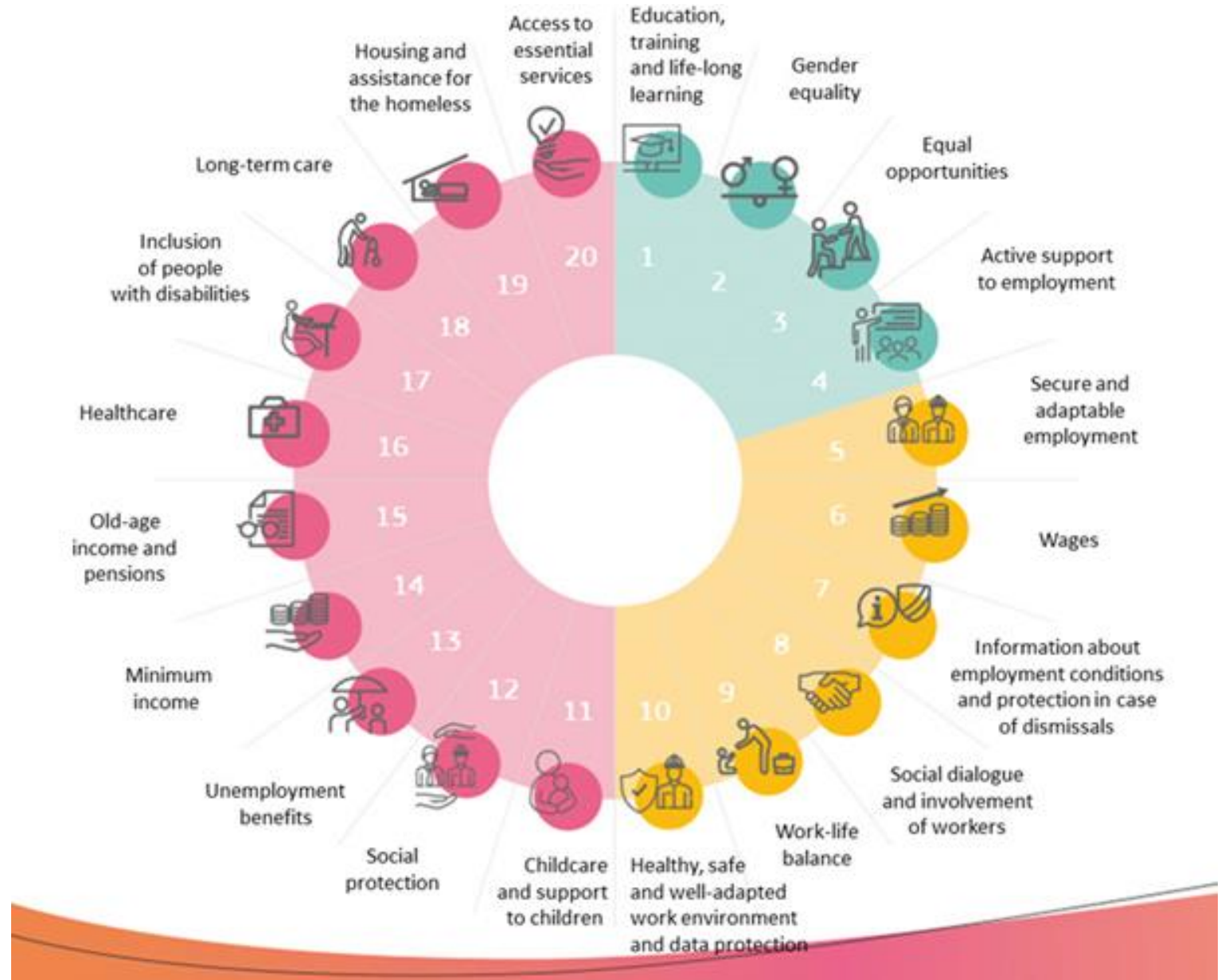

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

- Διακηρύχθηκε το 2017.
- Είχε φόντο την οικονομική κρίση η οποία επέφερε μεγαλύτερες ανισότητες στην οικονομική κατάσταση μεταξύ χωρών μελών αλλά και πολιτών, αφήνοντας πολλούς Ευρωπαίους στο χείλος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2016ε).
- Περιλαμβάνει 20 βασικές αρχές που σκοπούν στην ενίσχυση και καλυτέρευση της εφαρμογής των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ.
- Έχει δημιουργηθεί ένα πλάνο δράσης που εξηγά πως να τεθούν σε ισχύ οι βασικές αρχές.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ
ΠΥΛΩΝΑΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Πέντε από τις αρχές αυτές σχετίζονται με την ισότητα και την αποφυγή διακρίσεων

1. **Αρχή 2:** Ισότητα των φύλων: Η ίση μεταχείριση και οι ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες πρέπει να διασφαλίζονται και να προωθούνται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, τους όρους και τις συνθήκες απασχόλησης και την εξέλιξη της σταδιοδρομίας. Γυναίκες και άνδρες έχουν δικαίωμα σε ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας.
2. **Αρχή 3:** Ίσες ευκαιρίες: Ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού, κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ίση μεταχείριση και ίσες ευκαιρίες όσον αφορά την απασχόληση, την κοινωνική προστασία, την εκπαίδευση, και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που διατίθενται στο κοινό. Προάγεται η ισότητα ευκαιριών για τις υποεκπροσωπούμενες ομάδες.
3. **Αρχή 9:** Ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής: Οι γονείς και τα άτομα που έχουν ευθύνες παροχής φροντίδας έχουν δικαίωμα σε κατάλληλο διάστημα άδειας, ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας και πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας. Γυναίκες και άνδρες έχουν εξίσου πρόσβαση σε ειδικές άδειες προκειμένου να εκπληρώσουν τις ευθύνες φροντίδας τους και ενθαρρύνονται να προβαίνουν σε ισορροπημένη χρήση τους.
4. **Αρχή 15:** Εισόδημα για ηλικιωμένους και συντάξεις: Οι εργαζόμενοι και οι αυτοαπασχολούμενοι που έχουν συνταξιοδοτηθεί έχουν δικαίωμα σε σύνταξη ανάλογη προς τις συνεισφορές τους, η οποία διασφαλίζει επαρκές εισόδημα. Γυναίκες και άνδρες έχουν ίσες ευκαιρίες για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Κάθε ηλικιωμένος έχει δικαίωμα σε πόρους που διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση.
5. **Αρχή 17:** Ένταξη των ατόμων με αναπηρία: Τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, και εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η οικονομική πτυχή στην φύση των κανόνων για ισότητα

- Η πορεία των νομοθεσιών για ισότητα εντός της ΕΕ, έχουν ένα έντονο οικονομικό υπόβαθρο.
- Οι αρχές της ισότητας φύλων και εθνικοτήτων ενσωματώθηκαν στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα από την αρχή (1970ς), γεγονός που τους έδωσε προνομιά θέση ανάμεσα σε άλλα δικαιώματα. Οι λόγοι όμως ήταν πρωτίστως οικονομικοί, συγκεκριμένα η προώθηση και ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.
- Οι αρχές ισότητας χωρίστηκαν από το οικονομικό τους υπόβαθρο και απέκτησαν αυτονομία κατόπι της Συνθήκης του Άμστερνταμ (1997), η οποία έθεσε σαν στόχο, ανεξάρτητο από την προώθηση της ενιαίας αγοράς, την εξάλειψη ανισοτήτων και την προώθηση ισότητας μεταξύ των δύο φύλων και πρόσθεσε άλλους λόγους διακρίσεων οι οποίοι θα ήταν πλέον απαγορευμένοι (θρησκεία, αναπηρία, ηλικία, σεξουαλικός προσανατολισμός).
- Κατόπι του 2000 οι Ευρωπαϊκές Νομοθεσίες για την ισότητα πλέον πλαισιώνονταν κυρίως μέσω αναφορών στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Οι Οδηγίες του 2000 αναφέρονταν ξεκάθαρα σε βάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις, αυτόνομες πλέον, αρχές ισότητας και αποφυγής διακρίσεων. Ο Χάρτης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιβεβαίωσε την θέση της ίσης μεταχείρισης σαν βασικό ανθρώπινο δικαίωμα.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η οικονομική πτυχή στην φύση των κανόνων για ισότητα

- Αλλαγή στην τροχιά σημειώθηκε το 2008, η οποία συνέπεσε με την οικονομική κρίση στην Ευρώπη.
 - Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προτείνει δύο Οδηγίες, οι οποίες επέκτειναν την νομοθεσία ενάντια στις διακρίσεις και υπέρ της ισότητας.
 - Τα κράτη μέλη εξέφρασαν επανηλειμμένα τις ανησυχίες τους για την υλοποίησή τους, με βάση το ότι θα ήταν δαπανηρά και θα αύξαναν το οικονομικό βάρος στις ήδη φορτωμένες και προβληματισμένες επιχειρήσεις των χωρών τους. Το αποτέλεσμα ήταν ότι κανένα από τα δύο δεν έχει ολοκληρωθεί και πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα.
 - Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε πως πρέπει τα διάφορα μέτρα να περιοριστούν σε ότι είναι αναγκαίο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, έτσι ώστε να ξεπαραστεί η οικονομική κρίση. Διάφορα νομοθετικά μέτρα έθεσαν σαν προτεραιότητα την ανταγωνιστικότητα στην αγορά παρά τα ανθρώπινα δικαιώματα (π.χ. Διοργανική Συμφωνία για τη Βελτίωση του Νομοθετικού Έργου, 2016)

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η οικονομική πτυχή στην φύση των κανόνων για ισότητα

- **Οδηγία για Γυναίκες σε Διοικητικά Συμβούλια (2022):** Ο σκοπός της είναι να συμβάλει στην επίτευξη μιας πιο ισορροπημένης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών στα διοικητικά συμβούλια των εταιριών που είναι εγγεγραμμένες στο χρηματιστήριο.
- Η Οδηγία αντικατοπτρίζει την διαφορετική πλέον προσέγγιση στα μέτρα ισότητας, η οποία εστιάζει στα οικονομικά ωφέλη. Παντού στα έγγραφα τεκμηρίωσής της αναφέρονται τα πλεονεκτήματα της προς την αγορά, την ανταγωνιστικότητα και την κερδοφορία.
- Το ίδιο σκεπτικό παρατηρείται σε όλα τα μέτρα υπέρ της ισότητας αυτή την περίοδο.
- Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων: έχει διπλό στόχο
 1. παροχή νέων και πιο αποτελεσματικών δικαιωμάτων για τους Ευρωπαίους πολίτες.
 2. την επίτευξη μιας ιδιαίτερα ανταγωνιστικής κοινωνικής αγοράς (όπου υπάρχει κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική ισότητα).

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Κατακερματισμένη Νομοθεσία

- Πολλές, διαφορετικές πηγές νομοθεσίας, πολλές φορές από διαφορετικά συνταγματικά επίπεδα, όπως **οδηγίες** για τους διάφορους λόγους διακρίσεων, **διατάξεις** των Συνθηκών της ΕΕ, **γενικές αρχές**, ο **Χάρτης** των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- Δύο ή περισσότερες οδηγίες για το ίδιο θέμα, π.χ. Τα δικαιώματα εγκυμονούσων, λεχούσων ή μητρότητας.
- Οι οδηγίες έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά, π.χ. ο ορισμός των εννοιών άμεσων και έμμεσων διακρίσεων, κοινές αρχές και εξαιρέσεις, ΟΜΩΣ, έχουν και αρκετές διαφορές.
- Αποτέλεσμα:
 1. δύσκολο κάποιος να ακολουθήσει την νομοθεσία.
 2. προσεγγίσεις μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με ποια νομοθεσία θα ακολουθηθεί.
 3. δύσκολο να στηρίξει κάποιος μια υπόθεση πάνω σε διάφορους λόγους διακρίσεων, μιας και ο κάθε ένας βρίσκεται σε διαφορετική νομοθεσία και το δικαστήριο αποφεύγει να τους χειριστεί μαζί.
π.χ. Νεαρή, έγχρωμη γυναίκα με αναπηρία.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Αμετάβλητοι Λόγοι Διακρίσεων

- Οι λόγοι διακρίσεων βρίσκονται μέσα στους όρους των Συνθηκών της ΕΕ και έτσι είναι δύσκολο να μεταβληθούν με οποιοδήποτε τρόπο.
- Τα θεσμικά όργανα εντός της ΕΕ δεν μπορούν να προσθέσουν λόγους για τους οποίους απαγορεύονται οι διακρίσεις (π.χ. παχυσαρκία) χωρίς να προηγηθεί η υπογραφή κάποιας καινούριας Συνθήκης, πράγμα το οποίο είναι κάτι δύσκολο και χρονοβόρο να γίνει.
- Οι κοινωνική εξέλιξη είναι μια δυναμική και ασταμάτητη διαδικασία, την οποία οι άκαμπτοι αυτοί λόγοι δεν μπορούν συχνά να ακολουθήσουν

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ιεράρχηση των Λόγων Διακρίσεων

- Οι λόγοι διακρίσεων τυγχάνουν διαφορετικής μεταχείρισης από την νομοθεσία και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.
- Υπάρχει ιεραρχία
- Η ισότητα με βάση το φύλο ή την εθνικότητα τυγχάνει περισσότερης προστασίας από την ισότητα σε άλλους τομείς.
- Σε αντίθεση, η ισότητα με βάση την ηλικία τυγχάνει της λιγότερης προστασίας.
- Τα υπόλοιπα ήδη ισότητας (σεξουαλικός προσανατολισμός, θρησκεία, αναπηρία) βρίσκονται κάπου στη μέση.
- **Οπότε, η προστασία της ισότητας είναι άνιση.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_el
- https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/court-justice-european-union-cjeu_el
- <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=en>
- Paul Craig and Grainne De Burca, EU Law: Text, Cases and Materials, Oxford, 7th Edition, Chapters 12, 21,22 and 25.
- Evelyn Ellis, & Philippa Watson, 'EU Anti-Discrimination Law' (2012) Vol. 2nd ed. OUP Oxford
- Sara Benedi Lahuerta and Ania Zbyszewska, 'EU Equality Law after a Decade of Austerity: On the Social Pillar and Its Transformative Potential' (2018) 18(2-3) International Journal of Discrimination and the Law 163
- Sara Benedi Laguerta and Ania Zbyszewska, 'Takin Stock of Twenty Years of EU Equality Law and Policy Making and Looking Ahead' (2018) 18(2-3) International Journal of Discrimination and the Law 55
- Claire Kilpatrick, 'The Roaring 20s for Social Europe. The European Pillar of Social Rights and Burgeoning EU Legislation' (2023) 29(2) Transfer, 201-217

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Case 26/62 NV Algemene Transporten Expeditie Onderneming van Gend en Loos v Nederlandse Administratie der Belastingen* (1963) ECR 1
- *Case C - 438/05 International Transport Workers' Federation and Finnish Seamen's Union v Viking Line ABP and OU Viking Line Eesti* (2007) ECR I - 10779
- *Case C - 144/04 Mangold v Rudiger Helm* (2005) ECR I - 9981
- *Case C - 176/12 Association de mediation sociale (AMS) v Union locale des syndicats (CGT), Laboybi* EU: C:2014:2 (44)-(49)
- *C- 414/16 Egenberger v Evangelisches Werk fur Diakonie und Entwicklung* EU: C: 2018:257
- *Case 14/83 Von Colson and Kamann v Land Nordrhein - Westfalen* (1984) ECR 1891
- *Case C - 106/89 Marleasing SA v La Comercial Internacional de Alimentacion CA* (1990) ECR I - 4135
- *Case 149/77 Defrenne v Sabena (Defrenne III)* (1978) ECR 1365
- *Case C -25/02 Rinke v A Arztekammer Hamburg* (2003) ECR I - 8349
- *Case C - 13/94 P v S and Cornwall County Council* (1996) ECR I- 2143
- *Case C - 157/15 Achbita* EU:C:2017:203
- *Case 96/80 Jenkins v Kingsgate (Clothing Productions) Ltd* (1981) ECR 911
- *Case C - 303/06 Coleman* (2008) ECR I - 5603